

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

*Утвърдена със Заповед № РД–1/03.01.2011 г.
на Министъра на околната среда и водите*

МЕТОДИКА

**ЗА УСТАНОВЯВАНЕ НА ПОДРОБНИ ПРАВИЛА ЗА
МОНИТОРИНГ НА ЦЕЛИТЕ, ОПРЕДЕЛЕНИ ПО ОТНОШЕНИЕ НА
ПОВТОРНО ИЗПОЛЗВАНЕ И ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ И ПОВТОРНО
ИЗПОЛЗВАНЕ И РЕЦИКЛИРАНЕ В ДИРЕКТИВА 2000/53/ЕО НА
ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА ОТНОСНО
ИЗЛЕЗЛИТЕ ОТ УПОТРЕБА ПРЕВОЗНИ СРЕДСТВА**

София

София 1000, бул. “Мария Луиза” 22
Тел: (+3592) 940 60 00, Факс: (+3592) 986 25 33

Съдържание

I. Изисквания на националното и Европейско законодателство	5
II. Обхват	6
III. Правила за мониторинг на целите	7
a. Правило 1 Определяне на процентното разпределение на компонентите, образувани при разкомплектоване на ИУМПС	7
b. Правило 2 Определяне на технологично време за разкомплектоване на едно ИУМПС	8
c. Правило 3 Документален контрол	9
<i>Пускане на пазара</i>	9
<i>Събиране на ИУМПС</i>	9
<i>Третиране на ИУМПС</i>	9
IV. Доказателства за изпълнение на правилата	10

Съдържание

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ:

ЕО	Европейска общност
ЕС	Европейски съюз
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
РИОСВ	Регионална инспекция по околна среда
АМ	Агенция Митници
ГД „Охранителна полиция“	Главна дирекция „Охранителна полиция“
МВР	Министерство на вътрешните работи
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
МПС	Моторни превозни средства
НАП	Национална агенция по приходите
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства
Наредбата	Наредбата за третиране на отпадъците от моторни превозни средства
Наредба № 9	Наредба № 9 от 28 септември 2004 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и за реда за водене на публичния регистър на издадените разрешения, регистрационните документи и на закритите обекти и дейности
Директивата	Директива 2000/53/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно излезлите от употреба превозни средства
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
АРХ	Авторециклиране Холандия
ЕГАР	Европейска група на автомобилно рециклиране
ДПТ	Департамент по пътен транспорт
ЛЦР	Лицензирани центрове за разкомплектоване
МТП	Министерство на търговията и промишлеността

За целите на настоящата Методика са приложими следните определения

1. „Излязло от употреба МПС“ е отпадък по смисъла на § 1, т. 1 от допълнителните разпоредби на ЗУО, отговарящ на едно или повече от следните условия:

а) моторното превозно средство е с прекратена регистрация на основание на представено доказателство за изплатена тотална щета, съгласно чл. 18 от Наредба № I-45 от 2000 г.;

б) моторното превозно средство, на което не е заверен знакът за технически преглед съгласно чл. 32д от Наредба № I-45 от 2000 г. за повече от две години от определената му дата за следващ преглед за проверка на

техническата му изправност, в случай че то се намира върху държавна или общинска собственост;

в) моторното превозно средство не може да бъде идентифицирано поради липсата на регистрационен или идентификационен номер и при невъзможност собственикът да бъде установен по надлежен ред от компетентните органи, в случай че то се намира върху държавна или общинска собственост;

г) моторното превозно средство е предадено от собственика на площадките за събиране и временно съхраняване или в центровете за разкомплектоване срещу удостоверение за унищожаване по чл. 14.

д) откраднатото моторно превозно средство с прекратена регистрация на основание чл. 18 от Наредба № I-45 от 2000 г.;

2. "Отпадък от МПС" е отпадък по смисъла на § 1, т. 1 от допълнителните разпоредби на ЗУО и включва:

а) излезли от употреба моторни превозни средства;

б) материали и компоненти от МПС и от ИУМПС.

3. „Площадка за събиране и временно съхраняване" е място за приемане и временно съхраняване на излезли от употреба МПС преди предаването им за третиране в центровете за разкомплектоване, чийто оператор притежава разрешение по чл. 9.

4. „Център за разкомплектоване" е място за събиране, временно съхраняване и разкомплектоване на ИУМПС, техните компоненти и материали, чийто оператор притежава разрешение по чл. 9.

5. „Компонент" е обособена съставна част от МПС, като: уредби, агрегати, механизми и други, които могат да подлежат на повторно използване или на допълнително разкомплектоване.

6. „Основни компоненти" на ИУМПС са купе, двигател, скоростна кутия, както и електронен блок и катализатор, когато са описани в техническите характеристики на МПС.

7. „Разкомплектоване на ИУМПС" е дейност, извършвана след предаването на излезлите от употреба МПС в местата и съоръженията за отстраняване на вредните вещества от тях, разглобяване, разрязване, шредиране и/или подготовка за обезвреждане на отпадъците от шредиране, както и всяка друга операция, извършвана с цел преработка и/или обезвреждане на излезли от употреба МПС или техни компоненти.

8. „Пускане на пазара" е първото предоставяне на продукти на разположение на друго лице, безплатно или срещу заплащане, с цел те да бъдат разпространени и/или използвани на територията на Република България, както и внасянето или въвеждането на територията на Република България на продукти от дадено лице за негова собствена търговска, производствена или професионална дейност.

9. „Собственик на МПС" е лицето, упражняващо право на собственост върху МПС към момента на прекратяване на регистрацията му по смисъла на Наредба I-45 от 2000 г. за регистрацията и отчета на моторните превозни средства и ремаркетата, теглени от тях.

10. „Информация относно разкомплектоването" е всяка информация, необходима за правилното и екологосъобразното третиране на ИУМПС. Тя се предоставя от лицата, които пускат на пазара МПС и на компоненти за тях на лицата по чл. 9 под формата на ръководства или чрез електронен носител (вкл. на CD-ROM), справки и услуги в реално време.

11. „Пускане на пазара на МПС” е първото предоставяне на МПС на разположение на друго лице, безплатно или срещу заплащане, с цел то да бъде разпространено и/или използвано на територията на Република България, както и внасянето и въвеждането на територията на Република България на МПС от дадено лице за негова собствена търговска, производствена или професионална дейност.

12. „Повторно нарушение” е нарушение, което е извършено в едногодишен срок от влизането в сила на наказателното постановление, с което нарушителят е наказан за нарушение от същия вид.

13. „Повторно използване” е използването на отпадъците като продукт, който веднъж вече е бил използван в същата форма за същата цел.

Настоящата методика се издава на основание § 6 от ПЗР на Наредбата за изискванията за третиране на отпадъците от моторни превозни средства

I. Изисквания на националното и Европейско законодателство

С Директива 2000/53/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно излезлите от употреба превозни средства (Директивата) се определят мерките, които имат за цел предотвратяването на отпадъци от превозни средства както и повторната употреба, рециклирането и други форми на оползотворяване на излезлите от употреба моторни превозни средства (ИУМПС) и на техните материали и компоненти.

В разпоредбите на чл. 7 на Директивата се регламентират изисквания към държавите членки за предприемане на мерки към поощряване повторната употреба, оползотворяването и рециклирането на компоненти от ИУМПС, както и за постигане на целите за повторна употреба и оползотворяване и повторна употреба и рециклиране¹. В Българското законодателство² Директивата е транспонирана чрез Закона за управление на отпадъците (ЗУО) и Наредба за изискванията за третиране на отпадъците от моторни превозни средства (Наредбата).

Република България като държава–членка на ЕС е задължена да докладва по Директивата, изпълнявайки изискванията на Решение на комисията 2005/293/ЕО. Със статут на доброволно докладване през месец юни 2008 г. е изпратен първият доклад, съдържащ данни за 2006 г. През месец юни 2009 г. е изпратен и първият задължителен доклад с данни за 2007 г. Докладите се изготвят въз основа на информацията относно:

- пуснатите на пазара МПС, предоставена от Министерство на вътрешните работи;
- събраните от центрове за разкомплектоване и площадки за събиране и временно съхраняване ИУМПС;
- количествата повторно използвани, рециклирани и оползотворени отпадъци от МПС.

¹ Не по-късно от 1 януари 2015 г., повторната употреба и възстановяването за всички излезли от употреба превозни средства да се увеличи до минимум 95 % от средното тегло на превозно средство и за година. В рамките на същия срок, повторната употреба и рециклирането да се увеличи до минимум 85 % от средното тегло на превозно средство и за година.

² С Наредба за изискванията за третиране на отпадъци от моторни превозни средства от 2004 г.

II. Обхват

За постигането на висока точност и съобразявайки се с разпоредбите на ал. 3 от преамбюла на Решение на комисията 2005/293/ЕО, а именно: „Най-високата точност на целите може да се достигне, ако знаменателят за изчислението на целите се базира на броя на ИУМПС, които влизат в системата за обработване на една държава - членка”, определянето на събраните ИУМПС за страната се извършва въз основа на представените данни от центровете за разкомплектоване и площадките за събиране и временно съхранение.

За установяване на точността на данните се проведе проучване на два основни етапа: документална проверка и проверка на място. За представителност на постигнатите резултати се разгледа съвкупността от фирми, притежаващи разрешения за събиране и разкомплектоване на ИУМПС в страната. След анализ на наличните данни за 2008 г., представени с тримесечните и годишни отчети по Наредбата се установи че, общо 9 (девет) фирми формират дял от 85% на събраните ИУМПС в страната, като делът само на едната от тях е 52%. След проведената документална проверка и установените различия в подаваната информация, 4 (четири) от фирмите са посетени на място. По време на посещенията е събрана допълнителна информация за:

- компонентния състав на разкомплектованите ИУМПС;
- необходимото технологично време за разкомплектоване на едно ИУМПС.

За по-голяма представителност на резултатите, освен получените през 2008 г. данни е използвана и предоставената от фирмите допълнителна информация (включително и данни от използвани софтуерни продукти като Международна информационна система за разкомплектоване на ИУМПС - IDIS и др.), относно състава на постъпващите за разкомплектоване ИУМПС и необходимото технологично време за тяхното третиране. Събраните и обобщени данни са за над 500 бр. ИУМПС (по информация на фирмите, притежаващи разрешения за разкомплектоване на ИУМПС).

По време на посещенията на място от екип с представители на МОСВ, РИОСВ и ИАОС на всяка една от площадките е разкомплектован поне по един автомобил за сравнение и проверка на предоставяните данни. Цялата събрана информация е обобщена и е използвана за определяне на средния компонентен състав на разкомплектованите в страната ИУМПС и необходимото технологично време.

Съгласно изискванията на чл. 21 от Наредбата, количеството ИУМПС (в тонове), което всяко лице, пускащо на пазара МПС, е задължено да събере за постигане на целите е равно на частта от общото количество МПС с прекратена регистрация за съответната календарна година, съответстваща на пазарния му дял от общо пуснатите на пазара МПС през текущата година.

Описано по друг начин ако дадено лице е пуснало на пазара 2000 бр. МПС през отчетната година, а общо пуснатите за страната са 200 000 бр. МПС, тогава лицето притежава пазарен дял в размер на 1%. Ако приемем условно, че през същата година в страната са събрани общо 10 000 бр. ИУМПС, то тогава лицето е длъжно да осигури събирането на поне 100 бр. от тях.

Освен целите по събиране в Наредбата са заложили и задължения за постигане на определени нива повторно използване и оползотворяване и

повторно използване и рециклиране на материалите, образувани от разкомплектованите ИУМПС. Съобразявайки се с разпоредбите на Решение на комисията 2005/293/ЕО относно възможността на държавите-членки да използват при докладването данни за предполагаемото количество метали, през 2008 г. от ИАОС се инициира проучване, обхващащо всички фирми за разкомплектоване на ИУМПС в страната, притежаващи шредерни инсталации. Резултатите от проучването се използваха за попълване на въпросника за докладване на страната по Директива 2000/53/ЕО. За целите на настоящата методика през 2010 г. постигнатите с проучването резултати се детайлизираха като се събра допълнителна информация относно компонентния състав на разкомплектованите ИУМПС и необходимото технологично време за тяхното разкомплектоване.

III. Правила за мониторинг на целите

а. Правило 1: Определяне на процентното разпределение на компонентите, образувани при разкомплектоване на ИУМПС

Предоставената информация от фирмите, както и резултатите от посещенията на място се използвани за определянето на следния компонентен състав на разкомплектованите в страната ИУМПС, представен на таблица 1.

Таблица № 1. Компонентен състав на разкомплектованите ИУМПС

Компонентен състав на разкомплектованите в страната ИУМПС	
Материали	Процент, %
Черни метали	77.05
Цветни метали	4.84
Пластмаса	3.97
Гуми	3.69
Стъкло	1.86
Катализатори	0.15
Маслени филтри	0.13
Течности (без гориво)	0.85
Акумулатори	0.82
Други	6.64
Общо	100.00

Компонентният състав на разкомплектованите ИУМПС е изчислен въз основа на определеното средното тегло на приеманите за разкомплектоване автомобили, (таблица 2).

Таблица 2. Средно тегло на приеманите за разкомплектоване ИУМПС в страната

Средно тегло на ИУМПС предоставено от центрове за разкомплектоване в кг.	Средно тегло на ИУМПС по годишни отчети за 2008 г. (код 16 01 04*) в кг.	Средно тегло на ИУМПС по годишни отчети за 2008 г. (код 16 01 06) в кг.	Средно тегло на ИУМПС тримесечни справки за 2009 г. в кг.	Средно тегло на ИУМПС в страната в кг.
866,2	1014,8	918,3	1083,4	970,68

в. Правило 2: Определяне на технологично време за разкомплектоване на едно ИУМПС

При определяне на необходимото технологично време за разкомплектоването на едно ИУМПС от съществено значение се оказва последващото третиране на отделените компоненти, броят на екипите, извършващи разкомплектоване и наличната техника (за източване на течности, за отстраняване на въздушни възглавници и т.н.).

В случай, че центърът за разкомплектоване предвижда повторно използване на годните за това компоненти, разполага с екип от двама човека и с техника за източване на течностите и горивото от автомобилите, разкомплектоването на един автомобил се извършва за 1 час и 40 минути, при следната последователност от операции:

- Източване на гориво и други течности;
- Отстраняване на маслени филтри и катализатори;
- Отстраняване на акумулатор;
- Отстраняване на гуми;
- Отстраняване на стъкла;
- Отстраняване на брони;
- Отстраняване на табло;
- Отстраняване на седалки;
- Отстраняване на алуминиевите компоненти и др. части.

В случай, че центърът за разкомплектоване не предвижда повторно използване на годните за това компоненти, разполага с екип от двама човека и с техника за източване на течности и гориво от автомобилите, разкомплектоването се извършва за 45 минути, при следната последователност от операции:

- Източване на гориво и течности;
- Отстраняване на маслени филтри и катализатори;
- Отстраняване на акумулатор;
- Отстраняване на гуми;
- Отстраняване на брони;
- Отстраняване на алуминиевите компоненти и др. части.

с. Правило 3: Документален контрол

За да се гарантира достоверността на данните за действителното количество рециклирани/оползотворени отпадъци от МПС към настоящата методика е представена и блок диаграма за осъществяване на допълнителен документален контрол.

Пускане на пазара

Данни за количествата, пуснати на пазара МПС се предоставят на всеки три месеца от текущата година от:

- Агенция Митници (АМ), (за количествата внесени и изнесени извън ЕС);
- Главна Дирекция „Охранителна полиция”, МВР (леки автомобили с първа регистрация в страната),
- НАП (количества въведени на и изпратени от територията на страната от/до друга държава - членка на ЕО),
- ПУДООС (информация за всяко лице, заплатило продуктова такса или такова, на което е възстановена продуктова такса),
- Лицата, които пускат на пазара МПС (пуснати от тях на пазара),
- Организациите по оползотворяване на отпадъци от моторни превозни средства (за пуснатите МПС от техните членове)
- Индивидуално изпълняващи задълженията си лица.

Събиране на ИУМПС

Информацията за количеството събрани ИУМПС по тримесечия за текущата година се предоставя от операторите на центрове за разкомплектоване и площадки за събиране и временно съхранение. Операторите са задължени да издават удостоверение за разкомплектоване за всяко прието ИУМПС, което служи като доказателство за прекратяване на регистрацията на превозното средство в КАТ.

За осъществяването на документален контрол на предоставяните данни е необходимо на всяко тримесечие да се извършва съпоставка между информацията за броя МПС с прекратена регистрация на основание чл. 18, ал. 2 от *НАРЕДБА № 1-45 от 24.03.2000 г. за регистрацията, отчета, пускането в движение и спирането от движение на моторните превозни средства и на ремаркетата, теглени от тях* въз основа на предоставено удостоверение за разкомплектоване в КАТ и предоставяната от операторите справка за приетите ИУМПС. Единствено по този начин може да се гарантира, че броят на действително приетите ИУМПС, въз основа на който се изчисляват и целите за повторна употреба и оползотворяване и повторна употреба и рециклиране е представителен.

Третиране на ИУМПС

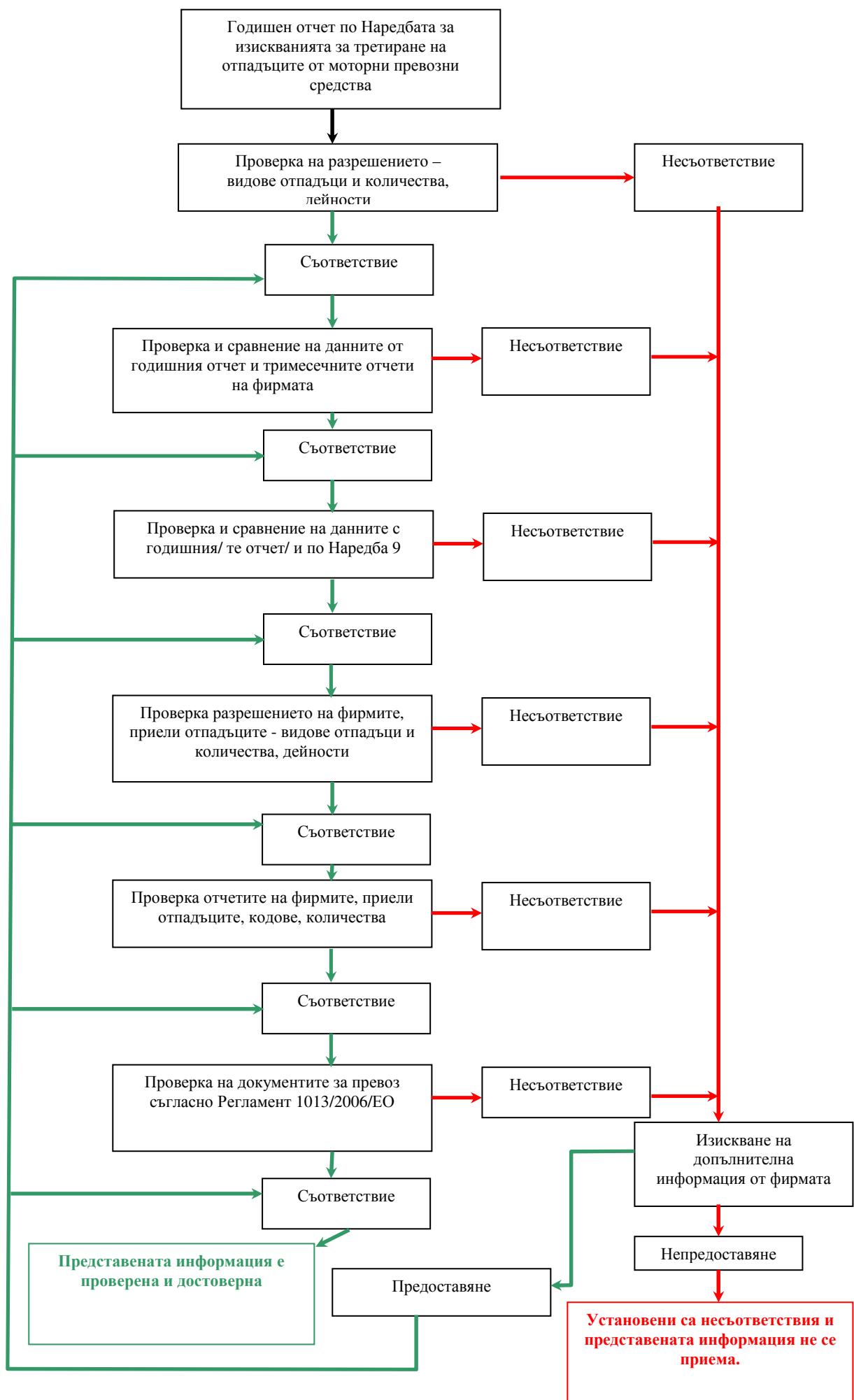
Достигнатите нива на повторно използване и оползотворяване и повторно използване и рециклиране за страната се определят на база предоставените от операторите на центрове за разкомплектоване отчети. Определяне изпълнението или неизпълнението на целите на организациите по оползотворяване и индивидуално изпълняващи задълженията си лица се

извършва със заповед на Министъра на околната среда и водите след проверка на представените одиторски доклади по чл. 39 от Наредбата. Представените от операторите отчети (данните, от които се използват и при изготвяне на одиторските доклади) се проверяват, като се съпоставят с данните, докладвани с тримесечните справки за събраните и разкомплектовани ИУМПС, с данните, предоставени с отчетите по Наредба 9 (приложение 10 за инсталациите за третиране на отпадъци), както и с данните за превозените извън страната отпадъци за оползотворяване, в т.ч. и рециклиране. Съществен проблем се оказва проследяването на движението на отпадъка до лицето, извършващо практическото оползотворяване/рециклиране в случаите, в които отпадъкът преминава през повече от едно лице, притежаващо разрешение за транспортиране на отпадъци.

Съобразявайки се компетенциите и отговорностите на организациите по оползотворяване и индивидуално изпълняващи задълженията си лица, документалната проверка и проследяване пътя на отпадъка от центъра за разкомплектоване до крайната повторна употреба/оползотворяване/рециклиране/обезвреждане следва да се извършва от тях. Единствено по този начин ще се гарантира практическото прилагане на разпоредбите на чл. 36, т.4 за организациите и чл. 33, ал.1 за индивидуално изпълняващи задълженията си лица от Наредбата. Всяко несъответствие и/или различие в информацията, установено при документалната проверка, за което не е предоставено допълнително разяснение поставя под съмнение действително достигнатия ръст на рециклиране/оползотворяване и не следва да се приема за изпълнение на целите.

IV. Доказателства за изпълнение на правилата

За да се гарантира високо ниво на достоверност на данните, докладвани по Решение на комисията 2005/293/ЕО, при определяне нивата на повторно използване и оползотворяване и повторно използване и рециклиране на ИУМПС членовете на комисията, определена със заповед на Министъра на околната среда и водите за проверка на одиторските доклади на организациите по оползотворяване на ИУМПС и лицата изпълняващи задълженията си индивидуално, следва да спазват следната схема на проверка и верификация:

Последователност от действия:

1. Проверка достоверността на подадената информация за:
 - разкомплектовани ИУМПС, отчитайки установеното технологично време за разкомплектоване на едно ИУМПС (от 45 минути до 1 час и 40 минути) – за всяко съществено отклонение от така представените стойности (с повече от 15 мин.) е необходимо да се представят допълнителни разяснения от лицето, докладвало данните. За целите на проверката операторите на центрове за разкомплектоване и площадки за събиране и временно съхранение задължително предоставят списък на своя персонал, заверен от Изпълнителна агенция “Главна дирекция по труда”;
 - компонентен състав на разкомплектованите ИУМПС, като всяко съществено отклонение (с повече от 10% от представените на таблица 2) от представените в настоящата методика стойности следва да бъде съпроводено с допълнителни разяснения;
2. Проверка разрешението на фирмата, предоставила годишния отчет за съответствие с:
 - а.) разрешени количества за различните видове отпадъци;
 - б.) разрешени дейности за всеки един от видовете отпадъци;
3. Проверка за съответствие между данните от предоставения годишен отчет с тези от тримесечните отчети по Наредбата;
4. Проверка за съответствие между данните от годишния отчет по Наредбата с тези по Наредба 9;
5. Проверка за съответствие между данните в отчетните книги за отпадъци по Наредба 9 и докладваните количества с годишния отчет по Наредбата (извършва се при посещение на площадката от експертите от РИОСВ);
6. Проверка на транспортните карти и други документи, удостоверяващи действително транспортираните количества отпадъци от МПС. В рамките на тази проверка е необходимо да се представи ясно доказателство, че отпадъкът е достигнал до лицето, извършващо окончателното оползотворяване, в т.ч. рециклиране, обезвреждане или повторна употреба.
7. Проверка на разрешението на лицата, приели образуваните отпадъци за дейности по:
 - а.) транспортиране;
 - б.) повторна употреба;
 - в.) оползотворяване;
 - г.) рециклиране;
 - д.) обезвреждане.
8. Проверка отчетите на фирмите (по Наредбата и/или по Наредба 9), приели отпадъците за последващо третиране;
9. При деклариране на превоз на отпадъци извън територията на Република България следва да се представят документи съгласно изискванията на Регламент 1013/2006 на Европейския парламент и на Съвета относно превози на отпадъци
10. Общото количество третирани отпадъци в страната и операциите по третиране трябва да са съпоставими с информацията, съдържаща се в поддържания от ИАОС регистър на издадените разрешения (http://eea.government.bg/forms/public_permits.jsp).

Така представената схема ще се следва за проверката на всеки един отчет от задължените лица: тримесечни и годишни отчети по Наредбата, годишни отчети по Наредба 9, както и на одиторските доклади по чл. 39 от Наредбата.

Таблица 3: Отговорни институции

Етапи на проверката	Отговорна институция	Вид на предоставяне на информацията
Разрешение за дейности с отпадъци	МОСВ	Информацията е налична на интернет страницата на ИАОС
Годишни отчети по Наредбата за ИУМПС и по Наредба 9	РИОСВ	Изпраща се копие от годишните отчети за отчетната година.
Тримесечни отчети	ИАОС	Изпраща се на електронен носител въведените тримесечни справки за отчетната година.
Проверка на сертификатите за окончателно оползотворяване или обезвреждане съгласно чл. 16, т. д.) от Регламент 1013/2006/ЕО	МОСВ	При представяне на одиторските доклади от организациите по оползотворяване и лицата, изпълняващи задълженията си индивидуално
Проверка на отчетната книга за отпадъци съгласно изискванията на Наредбата	РИОСВ	Изпраща се информация за извършените проверки и/или констатирани различия и/или несъответствия.

До две седмици след извършване на проверката, отговорната институция изпраща доклад до Министъра на околната среда и водите за направените констатации и установени нарушения или изготвени препоръки.

При всяко едно установено несъответствие, до задълженото лице се изпраща писмо с искане за допълнителна информация и/ или разяснения, като се дава достатъчен срок за отговор.

Проверките от страна на контролните органи се извършват в съответствие с чл. 97 от ЗУО. При неизпълнение на наложените предписания следва да се наложи санкцията, предвидена в чл.104в от ЗУО.

При условие че информацията на лицата, за които е установено несъответствие е използвана и при изготвяне на одиторските доклади за съответна организация по оползотворяване или лице, изпълняващо задълженията си индивидуално се приема, че не е предоставено практическо доказателство за постигнатите нива на оползотворяване, рециклиране и повторна употреба и изпълнението на целите по чл. 21 от Наредбата не следва да се приемат за изпълнени.